

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vankeuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

### **Johdanto**

Oikeusministeriössä on valmisteltu oheinen luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vankeuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esitysluonnoksen keskeiset muutosehdotukset koskevat ensinnäkin Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaa rajoittaa rikosseuraamusten täytäntöönpanoa vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa.

Toiseksi muutokset koskisivat Rikosseuraamuslaitoksen valtuuksia valvoa vankeja. Tällaiset toimivaltuussäännökset yhtenäistettäisiin ja niitä selkeytettäisiin. Tavoitteena on selkeyttää niiden soveltamista ja parantaa valvontaan liittyvää oikeusturvaa.

Kolmanneksi uudistettaisiin vankien poistumislupia koskeva sääntely siten, että säännöksissä huomioitaisiin nykyistä paremmin poistumislupaan liittyvät turvallisuusseikat.

Neljänneksi säädettäisiin nykyistä tarkemmin vankiloiden tehostetun valvonnan osastoista ja sopimusosastoista sekä vangin sijoittamisesta ulkopuoliseen laitokseen. Lisäksi esitykseen sisältyy yksittäisiä muutosehdotuksia muun muassa vapautuvan vangin kuljettamisesta tahdosta riippumattomaan hoitoon.

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne esitysluonnoksesta.

Oikeusministeriö järjestää samanaikaisesti erillisen lausuntomahdollisuuden Hämeenlinnan, Kylmäkosken ja Pyhäselän vankiloissa.

### **Tausta**

Vuonna 2021 oikeusministeriössä käynnistettiin hanke vankeuslain ja tutkintavankeuslain kehittämiseksi (OM035:00/2021). Samana vuonna asetettiin työryhmä valmistelemaan muutoksia näihin lakeihin. Työryhmän mietintö valmistui keväällä 2024 (Vankeustyöryhmä 2021-2024).

Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa "Vahva ja välittävät Suomi" on useita kirjauksia, jotka koskevat vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa. Näiden toteuttamisen edistämiseksi perusvalmistelua jatkettiin keväällä 2024 virkatyönä ja sen painopistettä muutettiin

hallitusohjelmakirjausten toteuttamiseen. Eduskunnalle annettiin hallituksen esityksen laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta (HE 53/2025). Esitys käsitteli muun muassa varmuusosastoja koskevien säännösten muutoksia ja avolaitokseen sijoittamisen turvallisuutta parantavia muutoksia. Eduskunta hyväksyi mainittuun esitykseen sisältyneet lainmuutokset (EV 185/2025 vp).

Vankeuslain muutostarpeiden arviointia ja lainmuutosten valmistelua jatkettiin oikeusministeriössä asettamalla uusi työryhmä 19.5.2025 (OM085:00/2024, Vankeustyöryhmä 2025). Työryhmän tehtävänä oli valmistella säännökset niiden hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden toteuttamiseksi, joiden valmistelua ei vielä tehty edellä mainitun hallituksen esityksen yhteydessä. Lisäksi työryhmän tuli valmistella ehdotukset eräiksi muiksi säännösmuutoksiksi, joilla edistetään Rikosseuraamuslaitoksen valmiuksia huolehtia rangaistusten täytäntöönpanosta. Työryhmän työssä voitiin soveltuvien osin hyödyntää aiemmin valmistunutta vankeustyöryhmän 2021-2024 mietintöä.

Tämä luonnos hallituksen esitykseksi perustuu Vankeustyöryhmän 2025 mietintöön. Osa ehdotuksista on kuitenkin alun perin valmistelu jo vankeustyöryhmässä 2021-2024.

## Tavoitteet

Esitysluonnoksella on useita erilaisia tavoitteita. Keskeiset tavoitteet perustuvat hallitusohjelmaan. Esitysluonnos sisältää säädösmuutosehdotukset.

Tavoitteena on ensinnäkin parantaa vankilaturvallisuutta. Keskeisimmät vankilaturvallisuutta edistävät ehdotukset koskevat tehostetun valvonnan osastolle sijoittamista sekä Rikosseuraamuslaitoksen valvontatoimivaltuuksien selkeyttämistä ja yhdenmukaistamista. Tehostetun valvonnan osastoja koskevan sääntelyn kehittäminen on kirjattu hallitusohjelmaan. Toimivaltuuksia koskevat muutosehdotukset helpottaisivat toimivaltuuksien soveltamista ja edistäisivät siten vankilaturvallisuutta.

Toisena tavoitteena on parantaa Rikosseuraamuslaitoksen valmiuksia huolehtia rangaistusten täytäntöönpanosta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa. Ehdotukset koskevat sekä vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa että yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa.

Kolmantena tavoitteena on edistää vankien valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Näitä valmiuksia edistettäisiin sopimusosastoja, ulkopuoliseen laitokseen sijoittamista ja vankien maksuliikennettä koskevilla muutosehdotuksilla. Myös hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite parantaa päihdekuntoutusta vankeusrangaistuksen aikana. Lisäksi lapsen edun toteutumista edistettäisiin sillä, että alle 18-vuotiaita vankeja voitaisiin nykyistä paremmin sijoittaa ulkopuolisenä laitossijoituksena lastensuojelulaitoksiin. Maksuvälineitä koskevilla ehdotuksilla pyritäisiin muutoinkin parantamaan Rikosseuraamuslaitoksen valmiuksia huolehtia rangaistusten täytäntöönpanosta.

Neljäntenä tavoitteena on pyrkiä selkeyttämään ja täsmentämään lainsäädäntöä. Säännösten selkeyttäminen parantaisi vankien oikeusturvaa sekä helpottaisi lain soveltamista ja päätöksentekoa.

Viidentenä tavoitteena on selkeyttää poistumislupaa koskevia säännöksiä ja edistää

poistumislupakäytäntöjen yhtenäisyyttä. Poistumislupien edellytysten arviointiin liittyviä turvallisuusseikkoja korostettaisiin säännöksissä ja tällä toteutettaisiin hallitusohjelman kirjausta siitä, pitäisikö vankilasta myönnettävien poistumislupien edellytyksiä kiristää.

## Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla tässä lausuntopalvelussa. Tällöin lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/30248/2024.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, se voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.om(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Oikeusministeriö, PL 25, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/30248/2024. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Annetut lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OM085:00/2024). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasystistä vain silloin, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä. Kaikki tässä lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Lisäksi niille vangeille, joilla on lupa internetin käyttöön Hämeenlinnan, Kylmäkosken ja Pyhäselän vankiloissa, järjestetään erillinen mahdollisuus antaa lausunto. Näihin vankiloihin on toimitettu lausunnon lähettämistä koskevat ohjeet erikseen. Nämä lausunnot eivät tule nähtäville lausuntopalveluun eikä niitä julkaista hankesivuilla. Anonymisoitu tiivistelmä lausunnoista sisällytetään lausuntotiivistelmään.

## Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 24.4.2026. Lisääaikaa ei ole mahdollista myöntää.

## Valmistelijat

Lisätietoja antavat:

Lainsäädäntöneuvos Juho Martikainen, juho.martikainen@gov.fi, p. 0295 150 520  
(vastuuvalmistelija)

Erityisasiantuntija Anna-Liisa Sandvik, anna-liisa.sandvik@gov.fi, p. 0295 150 269  
(yhteyshenkilö)

Hallitusneuvos Paulina Tallroth, paulina.tallroth@gov.fi, p. 0295 150 146

## Linkit

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM085:00/2024> - Lainvalmisteluhankkeen sivut -  
Webbplats för detta lagstiftningsprojekt

Vankeuslain ja tutkintavankeuslain kehittäminen (2. vaihe)

Översyn av fängelselagen och häktningsslagen (fas 2)

## Liitteet:

[HE-luonnos lausuntokierrokselle.pdf](#) - HE-luonnos

[Lagförslag svenska.pdf](#) - Huvudsakliga innehåll och lagförslag på svenska

## Jakelu:

Ahvenanmaa/ Ålands landskapsregering  
A-klinikkasäätiö  
Aseman lapset ry.  
Eduskunnan oikeusasiamies  
Etelä-Karjalan hyvinvointialue  
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue  
Etelä-Savon hyvinvointialue  
Helsingin hallinto-oikeus  
Helsingin kaupunki (sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala)  
Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta  
HUS  
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy  
Ihmisoikeusliitto  
Itä-Suomen yliopisto, oikeustieteiden laitos  
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue  
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry  
Juristiliitto  
Kainuun hyvinvointialue  
Kansaneläkelaitos  
Kanta-Hämeen hyvinvointialue  
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue  
Keski-Suomen hyvinvointialue

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue  
korkein hallinto-oikeus (varataan tilaisuus antaa lausunto)  
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti/Krimo  
KRIS-Suomen keskusliitto ry  
Kymenlaakson hyvinvointialue  
Lapin hyvinvointialue  
Lapin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta  
Lapsiasiavaltuutettu  
Lastensuojelun keskusliitto  
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue  
Oikeuspoliittinen Yhdistys Demla ry  
Oikeusrekisterikeskus  
Pirkanmaan hyvinvointialue  
Pohjanmaan hyvinvointialue  
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue  
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue  
Pohjois-Savon hyvinvointialue  
Poliisihallitus  
Professori emeritus Matti Tolvanen  
Päijät-Hämeen hyvinvointialue  
Rikoksettoman elämän tukisäätiö  
Rikosseuraamusalan Henkilöstöyhdistys RiKHe ry  
Rikosseuraamuslaitos  
Satakunnan hyvinvointialue  
Senaatti-kiinteistöt  
sisäministeriö  
sosiaali- ja terveysministeriö  
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry  
Suomen asianajajaliitto  
Takuusäätiö  
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL  
Tietosuojavaltuutettu  
Tuomioistuinvirasto  
Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta  
Understödsföreningen för svenskspråkig missbrukarvård rf. USM  
Valtion mielisairaalat Niuvanniemi  
Valtion mielisairaalat Vanha Vaasa  
Valtioneuvoston oikeuskansleri  
valtiovarainministeriö  
Vankien omaiset VAO ry  
Vankien vanhemmat ry  
Vankilavirkailijain liitto VVL ry  
Vankiterveydenhuolto (THL)  
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue  
Varsinais-Suomen hyvinvointialue

## **Lausunnonantajan lausunto**

Yleiset kommentit esityksestä

Yleiset kommentit esityksen tavoitteista

Kommentit ehdotetuista muutoksista. Lausuntoanne pyydetään kunkin asiakokonaisuuden keskeisistä ehdotuksista, vaikutuksista, pykäläehdotuksista sekä säätämisyjärjestysperusteluista.

Toiminta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa / vankiloiden toiminta

Toiminta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa / yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano

Vankiloita koskeva sääntely, esim. vankilan alueen määrittely

Vankilan osastoja koskeva sääntely / tehostetun valvonnan osastot

Vankilan osastoja koskeva sääntely / sopimusosastot

Lakia alemmat säädökset ja määräykset

Rikosseuraamuslaitoksen valvontatoimivaltuudet

Rahan ja muiden maksuvälineiden käyttö vankilassa

Vankilasta vapautuvan vangin kuljettaminen tahdosta riippumattomaan hoitoon

Vangeille myönnettävät poistumisluvat

Hoitoon pääsystä ajankohdasta ilmoittaminen

Sijoittaminen vankilan ulkopuoliseen laitokseen / aikuiset vangit

Sijoittaminen vankilan ulkopuoliseen laitokseen / alle 18-vuotiaat vangit

Muut mahdolliset huomiot esitysluonnoksesta

Hinkkanen Ville  
Oikeusministeriö

Martikainen Juho  
Oikeusministeriö